

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА
*Пирински
крај*

Том I

“Енциклопедия Пирински крај” за македонизма:

Македонизъм — политическа концепция, създадена от великосръбската пропаганда, насочена против коренните интереси на българския народ и против освободителното дело в Македония. М. е реакционно идейно-полит. схващане, което отрича бълг. етнически характер на слав. население в *Македония* и се противопоставя на масовата револ. нац.-освоб. борба в Македония и Одринско, водена от *Втрешната македоно-одринска революционна организация*. Гл. му цел е да откъсне бълг. население в Македония от неговата нац. общност и да улесни проникването на сръб. държава в долината на р. Вардар, за да получи излаз на Бяло море. Като схващане М. се оформя в края на XIX в. от сръб. историк и полит. деец Стоян Новакович. Наред с официалното твърдение на сръб. пропаганда, че населението в Македония е сръбско или сръбо-македонско, Ст. Новакович формулира и друго — че съществува отделна македонска народност, различна от българската и сръбската, която трябва да бъде подпомогната в своето самоутвърждаване, за да се постигнат целите на сръб. политика. През 1906 това схващане е доразработено от Йован Цвиич, който твърди, че македонските славяни не са нито сърби, нито българи, а близка до тях аморфна маса, без определено народностно съзнание; от нея могат да се на-

правят и сърби, и българи. Тезата за М. се възприема от възпитаника на сръб. у-ща Кръстьо Мисирков, който в 1903 издава съчинението си „За македонските работи“. В него той се изявява като противник на ВМОРО, привърженик на еволюционизма и на съгласателството с осм. власти. Кр. Мисирков смята, че задачата на македонската интелигенция е да отдели интересите на македонците от интересите на др. балк. държави и народи, че тя трябва да говори помежду си на центр. македонско наречие (прилепско-битолското), което да стане лит. език на македонците. Обосновава необходимостта от създаване на македонска църква, независима от българската, сръбската и гръцката; обявява се за запазване целостта на тур. държава. По-късно Кр. Мисирков се отказва от своите схващания. След Първата световна война Югосл. ком. партия застава зад схващането на Й. Цвиич за нац. аморфност на населението в Македония. Под нейно въздействие ИК на Ком. интернационал възприема погрешната теза, че в Македония протича процес на образуване на македонска нация. Левосектантското ръководство на БКП (т. с.) през 1929 — 1935 издига лозунга за „самоопределение, включително до откъсване от България на „Независима Македония“ като част от федерацията на балк. раб. — сел. републики. През февр. 1934 Балк. лендерсекретариат

на ИК на Ком. интернационал приема резолюция за наличието на т. нар. македонска нация. С това ком. движение се превръща в един от каналите за проникването на М. Ръководен от съображенията да се избегне използването на *македонския въпрос* като повод за военен конфликт, ИК на Ком. интернационал препоръчва на балк. комунисти да работят за утвърждаване на „македонска нация“, за формиране на македонски лит. език и др. V конференция на Югосл. ком. партия (1940) приема постановката, че „македонците са една отделна нация на Балканите“ и сменя лозунга за Балк. федерация, т. е. провъзгласява македонския въпрос за чисто югославски. До разгрома на кралска Югославия (1941) бурж. управляващи кръгове твърдо поддържат тезата за македонците като „чисти сърби“, без да постигнат сериозни резултати в посърбяването на българите в Македония. През 30-те г. част от сръб. буржоазия наново лансира тезата за съществуването на отделна македонска националност. За да се самосъхрани и да се спаси от терора, преследванията и убийствата, предприети от сръб. власти срещу тези, които се изявяват като българи, част от населението в Македония е принудено да приеме максимата: „По-добре македонни, отколкото сърби“. М. възниква във от Македония и не намира привърженици сред бълг. население в нея до навече-

рието на Втората световна война. През ян. 1941 е публикуван съвместен позив на БРП и Югосл. ком. партия, с който двете партии се задължават да водят борба против „националното потисничество и на македонския народ.“ В нач. на Втората световна война различните течения в нац.-освоб. движение на македонските българи, вкл. и Обл. парт. организация в гр. Скопие начело с Методи Шаторов, поддържат идеята за обединение с България. Обл. парт. организация в Скопие се присъединява към тази идея. Под натиска на Югосл. ком. партия Ком. интернационал взема решение (авг. 1941) за връщане на Скопската парт. организация към Югосл. ком. партия. С това се създават нови възможности за насаждането на М. сред населението. След Втората световна война в Република Македония се извършва интензивна насилствена денационализация на бълг. население. Под натиска на Югосл. ком. партия на X пленум на ЦК на БРП (к) 1946, ком. партия и бълг. правителство правят полит. недопустими и вредни за бълг. нация отстъпки, като се съгласяват бълг. население не само във Вардарска Македония, но и в Пиринския край на бъде обявено за „македонско“ по националност. При преброяването на населението през дек. 1946 те по насилствен начин принуждават немалка част от българите в Пиринска Македония да се регистрират като „македонци“.